

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
19 päivänä toukokuuta 1999 *

Asiassa T-176/95,

Accinauto SA, Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Bryssel, edustajanaan asianajaja Helmut Glassen, Leimen, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolters, 11 rue Goethe,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään aluksi oikeudellisen yksikön virkamies Bernd Langeheine, sittemmin oikeudellisen yksikön virkamies Wouter Wils, avustajanaan asianajaja Heinz-Joachim Freund, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaaajana,

jossa kantaja vaatii perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (asia IV/33.802 — BASF Lacke + Farben AG ja SA Accinauto, EYVL L 272, s. 16) 12 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyn komission päätöksen 95/477/EY kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit R. M. Moura Ramos ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.1.1998 ja 2.4.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Oikeusriidan perustana olevat tosiseikat

Osapuolet ja tuotteet, joita asia koskee

- 1 Accinauto SA (jäljempänä Accinauto tai kantaja) on Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jonka kotipaikka on Bryssel. Se on myynyt vuodesta 1937 lähtien BASF-konsernin autojen korjausmaalituotteita Belgiassa ja Luxemburgissa. Se on toiminut vuodesta 1974 lähtien samalla sopimusalueella Glasurit-

tuotteiden yksinmyyjänä. Sen liikevaihto oli verovuonna 1991 738 000 000 Belgian frangia (BEF), joista noin 85 prosenttia tuli BASF-tuotteiden myynnistä.

- 2 BASF Coatings AG, aikaisemmin BASF Lacke und Farben AG (jäljempänä BASF), joka on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö ja jonka kotipaikka on Münster-Hiltrup (Saksa), valmistaa muun muassa Glasurit-merkillä myytäviä autojen korjausmaalituotteita. Sen liikevaihto oli vuonna 1991 1 668 000 000 Saksan markkaa (DEM), ja tästä määrästä 314 000 000 DEM oli saatu autojen korjausmaalituotteiden maailmanlaajuisesta myynnistä ja 243 000 000 DEM myynnistä yhteisössä.

- 3 Seuraavat yritykset toimivat Glasurit-tuotteiden jälleenmyyjinä:
  - BASF-konsernin tytäryhtiöt Alankomaissa, Italiassa, Ranskassa, Espanjassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Irlannissa, Itävallassa, Ruotsissa ja Suomessa,

  - yksinmyyntisopimukset tehneet itsenäiset yksinmyyjät Belgiassa, Luxemburgissa, Tanskassa ja Portugalissa,

  - 5 alueellista yksinmyyjää Saksassa,

  - riippumaton jälleenmyyjä, joka ei ole yksinmyyjä, Kreikassa.

- 4 BASF Coating and Inks Ltd (jäljempänä BASF C & I), joka on BASF-konsernin 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö, toimii Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa BASF-konsernin autojen korjausmaalityönteiden jälleenmyyjänä.

- 5 Autojen korjausmaalit on erotettava uusien autojen maalaukseen tarkoitetuista maaleista, vaikka niiden koostumus on sama ja ne valmistetaan samassa tuotantoketjussa. Uusien autojen maalit on tarkoitettu moottoriajoneuvojen valmistajille ja autojen korjausmaalit autokorjaamoille. Tämän vuoksi autojen korjausmaalit myydään eri pakkauksissa ja eri määrinä kuin uusiin autoihin käytettävät maalit.

- 6 Autojen korjausmaalien, Glasurit-tuotteet mukaan lukien, lopullisen kuluttajan maksettavaksi tulevat nettohinnat olivat vuosina 1985—1992 Yhdistyneessä kuningaskunnassa keskimäärin Belgiassa maksettavia hintoja korkeammat.

Hallinnollinen menettely

- 7 Autojen korjausmaalien jälleenmyyjinä toimivat Ilkeston Motor Factories Ltd (jäljempänä IMF) ja Calbrook Cars Ltd, joiden kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa, tekivät 28.1.1991 komissiolle kantelun, jossa ne väittivät, että BASF ja Accinauto olivat rikkoneet yhteisön kilpailusääntöjä.

- 8 Kantelijat olivat väittämänsä mukaan ostaneet — IMF suoraan ja Calbrook Cars Ltd IMF:n välityksellä — Glasurit-tuotteita Accinautolta vuodesta 1986 lähtien. Niiden mukaan Accinauto oli lopettanut kesällä 1990 toimituksensa BASF:n aloitteesta. BASF ja Accinauto olivat niiden käsityksen mukaan sopineet estävänsä Glasurit-tuotteiden rinnakkaistuonnin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

- 9 Komissio suoritti 26.6.1991 tarkastuksia BASF:n, BASF C & I:n, Accinauton ja Technipaintin liiketiloissa; Accinauton hallituksen jäsenet olivat perustaneet viimeksi mainitun yrityksen vuonna 1982 ja sen kotipaikka oli sama kuin Accinauton kotipaikka.
- 10 Komissio sai tämän jälkeen eri osapuolilta 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL 1962, 13, s. 204; jäljempänä asetus N:o 17) 11 artiklan nojalla kirjallisia tietoja.
- 11 Komissio osoitti 12.5.1993 BASF:lle ja Accinautolle väitetiedoksiannon.
- 12 Asiassa järjestettiin 23.9.1993 osapuolten kuuleminen.
- 13 Kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa kuultuaan komissio teki 12.7.1995 perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (asia IV/33.802 — BASF Lacke + Farben AG ja SA Accinauto) päätöksen 95/477/EY (EYVL L 272, s. 16; jäljempänä riidanalainen päätös). Tämä päätös annettiin kantajalle tiedoksi 24.7.1995.

Riidanalaisen päätöksen sisältö

- 14 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen päätösosassa, että BASF:n ja Accinauton välinen sopimus, jonka mukaan Accinauton oli 8.10.1982—31.12.1991 ohjat-

tava sopimusalueen ulkopuolelta olevilta asiakkailta tulevat tiedustelut edelleen ("Kundenanfragen weiterzuleiten") BASF:lle, on EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) vastainen. Komissio määräsi näin todetusta osallistumisesta rikkomiseen BASF:lle 2 700 000 ecun ja Accinautolle 10 000 ecun sakot.

- 15 Komissio toteaa päätöksen perustelukappaleissa, että BASF:n ja Accinauton välillä kesä-lokakuussa 1982 tehdyn yksinmyyntisopimuksen (jäljempänä vuoden 1982 sopimus), joka tuli voimaan takautuvasti 1.1.1981, 2.2.1 §:ssä Accinauto sitoutui "ohjaamaan" kaikki yksinmyyntialueen ulkopuolelta olevien "asiakkaiden tiedustelut" BASF:lle. Komissio katsoi, että tämä ilmaus on käsitettävä siten, että ilmauksella "ohjata" asiakkaiden tiedustelut tarkoitetaan, että se, jolle tiedustelut ohjataan, toimii sen sijasta, joka ne "on ohjannut". Näin ollen Accinautolla ei ollut oikeutta päättää itse toimittaa tavaraa Belgian ja Luxemburgin ulkopuolella sijaitseville asiakkaille. BASF päätti siitä, saiko Accinauto, BASF tai joku kolmas toimittaa asiakkaille nämä tilaukset, ja jos sai, millä ehdoin.
- 16 Komissio korosti, että sen omaksumaa sopimuksen 2 §:n tulkintaa tukee se tapa, jolla osapuolet ovat jatkuvasti soveltaneet sopimusta.
- 17 IMF:n ottaessa maaliskuussa 1986 ensimmäisen kerran yhteyttä Accinautoon Accinauto sai "erityisluvan" toimitusten aloittamiseen. BASF myönsi Accinautolle tämän luvan, koska se toivoi voivansa kanavoida ja normalisoida Glasurit-tuotteiden Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvaa rinnakkaistuontia. Tällä BASF pyrki yhdenmukaistamaan vuosina 1985—1986 aloittamansa toimet rinnakkaistuontia vastaan. Se merkitsi yhdeksän kuukauden aikana sen jälleennyjien Belgiassa, Alankomaissa ja Saksassa myymät tuotteet saadakseen selville, mitä kanavaa pitkin Glasurit-tuotteet tulivat Ison-Britannian markkinoille.

- 18 Komission mukaan BASF vaati Accinautoa keskeyttämään toimitukset IMF:lle ja muille brittiläisille asiakkaille kesäkuussa 1989. Nimenomaan BASF päätti siten lopettaa alun perin sallitun rinnakkaisviennin Isoon-Britanniaan.
- 19 Komissio totesi kuitenkin, että Accinauto ei ollut noudattanut BASF:n sille asettamaa kieltoa. Accinauto oli laskuttanut heinäkuusta 1989 lähtien IMF:lle toimittamansa tavarat Technipaintin välityksellä ja jatkanut toimituksiaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan BASF:n tietämättä.
- 20 Accinauto keskeytti toukokuun lopussa 1990 toimitukset IMF:lle BASF:n tehostaman valvonnan seurauksena. BASF C & I:n toimittamien tietojen mukaan rinnakkaistuontiongelmia oli pahentunut, ja sillä oli todisteita toimituslähteen olemassaolosta Belgiassa.
- 21 Accinauto noudatti kyseisestä ajankohdasta lähtien vuoden 1982 sopimusta rajoituksesta. Komission mukaan kilpailusääntöjen rikkominen päättyi vasta 1.1.1992 eli sinä päivänä kun sopimuspuolten 14.12.1992 ja 22.1.1993 allekirjoittama uusi jälleenmyyntisopimus tuli takautuvasti voimaan. Tähän sopimukseen ei sisältynyt enää sääntöjenvastaiseksi väitettyä lauseketta, jonka mukaan Accinauton olisi pitänyt ohjata kaikki sen sopimusalueen ulkopuolelta olevien asiakkaiden tilaukset BASF:lle.
- 22 Komissio katsoi, että vuoden 1982 sopimuksen 2.2 §:n tarkoituksena oli rajoittaa Accinauton ja muiden Glasurit-merkkisten autojen korjausmaalituotteiden toimittajien ja erityisesti Accinauton ja BASF C & I:n välistä kilpailua ja että sillä oli tällainen vaikutus. Tämä sopimus oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan rajoittamalla Glasurit-tuotteiden rinnakkaistuontia Belgiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

- 23 Komissio päätti määrätä BASF:lle ja Accinautolle sakkoa ja vetosi siihen, että passiivisen myynnin kieltäminen oli ristiriidassa yhteismarkkinoiden toteutumista koskevan tavoitteen kanssa ja että kiellolla rikottiin erityisen vakavasti tällä alueella myös kyseisten tuotteiden ja markkinoiden osalta erittäin selvää yhteisön oikeutta. Lisäksi se katsoi, että BASF ja Accinauto olivat rikkoneet kilpailusääntöjä tahallaan.

Oikeudenkäynti

- 24 Kantaja nosti tämän kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 25.9.1995 jättämällä kennekirjelmällä.
- 25 Kantaja vaatii kennekirjelmässään, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää prosessinjohtotoimena, että kantajalle toimitetaan 23.9.1993 toimitetusta kuulemistilaisuudesta laadittu pöytäkirja kokonaisuudessaan ranskankielisenä.
- 26 Alun perin laajennetulle ensimmäiselle jaostolle määrätty asia siirrettiin ensimmäiselle jaostolle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 4.12.1997 työjärjestyksen 14 ja 51 artiklan mukaisesti tekemällä päätöksellä.
- 27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella, ettei asiassa ollut syytä määrätä kantajan vaatimaa prosessinjohtotoimea. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti myös aloittaa suullisen käsittelyn ilman muita prosessinjohtotoimia tai edeltäviä asian selvittämistoimia.

- 28 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 13.1.1998 pidetyssä istunnossa.
- 29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen uuden jäsenen ryhdyttyä tehtävänsä ensimmäisen jaoston kokoonpanoa muutettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 10.3.1998 tekemällä päätöksellä.
- 30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) määräsi uudessa kokoonpanossaan työjärjestyksen 33 artiklan 2 kohta huomioon ottaen työjärjestyksen 62 artiklan mukaisesti 13.3.1998 tekemällään päätöksellä, että asiassa aloitettaisiin suullinen käsittely uudelleen.
- 31 Asianosaiset eivät osallistuneet 2.4.1998 pidettyyn istuntoon. Kantajan ehdotuksesta, josta vastaajaa kuultiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin salli asianosaisten viitata 13.1.1998 pidetyssä istunnossa esittämiinsä lausumiin ilman, että asiassa oli pidettävä uutta istuntoa, ja jättää suullisten lausumiensa kirjalliset jäljennökset, jotka merkittiin kirjaamossa 14.4.1998 rekisteriin.

Asianosaisten vaatimukset

- 32 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se koskee kantajaa,

- toissijaisesti poistaa kantajalle päätöksen 2 artiklassa määrätyn sakon tai alentaa sitä,

- velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

- määrää vastaajan korvaamaan sakkojen lisäksi kantajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa vastaajan samalle summalle vahvistaman koron (9,5 %).

33 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- hylkää kanteen,

- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Riidanalaisen päätöksen kumoamisvaatimukset

34 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi kahteen kumoamisperusteeseen. Ensimmäisen mukaan asiassa on loukattu olennaisia menettelymääräyksiä, koska sen puolus-

tautumisoikeuksia ei ole kunnioitettu. Toisen kanneperusteen mukaan asiassa on rikottu perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa siinä, että komissio oli virheellisesti katsonut, että vuoden 1982 sopimus oli tämän määräyksen vastainen.

Olennaisten menettelymääräysten rikkomista koskeva kanneperuste

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 35 Kantaja esittää, että komissio on rikkonut Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä 15 päivänä huhtikuuta 1958 annetun neuvoston asetuksen N:o 1 (EYVL 1958, 17, s. 385) 3 artiklaa, kun se ei ole toimittanut kantajalle 23.9.1993 pidetyn kuulemistilaisuuden pöytäkirjaa täydellisenä ranskankielisenä versiona. Tässä artiklassa säädetään, että ”yhteisön toimielimen jäsenvaltiolle tai jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla henkilöllä osoittamat asiakirjat laaditaan kyseisen jäsenvaltion kielellä”.
- 36 Kantajan mukaan kuulemistilaisuuden pöytäkirja on asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohdassa sekä neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY (EYVL 1963, 127, s. 2268) 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja. Koska se oli yritys, jota asia koski, sillä oli oikeus saada pöytäkirja sen valtion kielellä laadittuna, jonka lainkäyttövaltaan se kuului (asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 661, 48 ja 49 kohta).
- 37 Kantaja ei pystynyt valmistelemaan asianmukaisella tavalla puolustautumistaan hallinnollisessa menettelyssä, koska sillä ei ollut tukenaan muiden kuulemistilaisuuteen osallistuneiden, saksan tai englannin kieltä käyttäneiden tahojen, etenkin BASF:n, kantelijayritysten ja jäsenvaltioiden edustajien lausuntojen kir-

jallisia käännöksiä. Vaikka komissio oli huolehtinut lausuntojen simultaanitulkauksesta kuulemistilaisuuden aikana, koko pöytäkirjan kääntäminen ranskaksi olisi ollut olennaisen tärkeää kantajaa vastaan esitettyjen väitteiden käsittämisen kannalta, erityisesti siksi, että se olisi voinut selvittää tässä yhteydessä esitettyjä seikkoja sellaisten työntekijöidensä kanssa, jotka eivät olleet osallistuneet kuulemistilaisuuteen. Sen puolustautumisoikeuksia on siten loukattu.

- 38 Komissio katsoo päinvastoin, että kuulemistilaisuuden pöytäkirja ei ole edellä mainitun 15.4.1958 annetun asetuksen N:o 1 3 artiklassa tarkoitettu ”asiakirja”. Yhteisöjen tuomioistuimen kilpailusääntöjen soveltamista koskevassa oikeuskäytännössä tätä säännöstä on sovellettu ainoastaan väitetiedoksiantoihin ja hallinnollisessa menettelyssä tehtyihin päätöksiin. Se korostaa, että pöytäkirjan tarkoituksena on tallentaa eri osapuolten edustajien huomautukset ja että se lähetetään niille ainoastaan siksi, että ne voivat tarkastaa, että niiden omat lausunnot on kirjattu oikein (asia T-77/92, Parker Pen v. komissio, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. II-549, 72—75 kohta). Kysymyksessä ei ole menettelyyn osallistuvia yrityksiä varten laadittu asiakirja.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 39 Ensinnäkin on todettava, että edellä mainitun 25.7.1963 annetun asetuksen N:o 99/63/ETY 9 artiklan 4 kohdassa säädetään, että ”kunkin kuultavan henkilön lausuntojen olennainen sisältö on otettava pöytäkirjaan, jonka kuultava hyväksyy sen lukemisen jälkeen”.
- 40 Tässä tapauksessa kantajalle on annettu mahdollisuus tutustua 23.9.1993 pidetyssä kuulemistilaisuudessa esittämiensä, pöytäkirjaan ranskankielisinä tallennettujen lausumien olennaiseen sisältöön, eikä se ole väittänyt, että pöytäkirjassa olisi sen osalta olennaisia virheellisyyskohtia tai puutteita.

- 41 Kantaja ei ole myöskään kiistänyt, etteikö sillä olisi simultaanitulkkauksen ansiosta ollut mahdollisuutta seurata muiden kuultujen henkilöiden lausumia.
- 42 Kantaja ei voi puolustautumisoikeuksien loukkaamisen näyttämiseksi perustellusti vedota siihen, että pöytäkirjan sellaiset osat, jotka on laadittu muun jäsenvaltion kielellä kuin sen, jonka lainkäyttövaltaan se kuuluu, on jätetty käännettämättä. Käännettämättä jättämisestä ei nimittäin voi tässä tapauksessa aiheutua vahingollisia seurauksia, jotka saattaisivat vaikuttaa hallinnollisen menettelyn pätevyyteen (em. asia ACF Chemiefarma v. komissio, tuomion 52 kohta ja em. asia Parker Pen v. komissio, tuomion 74 kohta).
- 43 Kantajan puolustautumisen valmistelun yhteydessä esiintyneet vaikeudet, joihin se on vedonnut, eivät muuta tätä päätelmää toiseksi, koska kantaja oli edustettuna kuulemistilaisuudessa ja komissio oli antanut sille kirjallisesti muiden osanottajien esittämät lausumat alkuperäkielisinä.
- 44 Olennaisten menettelymääräysten rikkomista koskeva kanneperuste on siten hylättävä.

Kanneperuste, jonka mukaan asiassa on rikottu perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa siinä, että komissio oli virheellisesti katsonut, että vuoden 1982 sopimus oli tämän määräyksen vastainen

- 45 Tässä asiassa kantaja kiistää pääasiallisesti sen, että vuoden 1982 sopimus olisi ollut perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastainen kartelli, jonka tarkoituksena oli estää Glasurit-tuotteiden rinnakkaistuonti Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Komissio oli tehnyt arviointivirheen ensinnäkin tulkitessaan tämän sopimuksen 2.2 §:ää ja toiseksi katsoessaan, että se, että osapuolet olivat panneet täytäntöön tämän sopimuksen, tuki sen tulkintaa, kolmanneksi eritellessään niitä vaikutuksia, jotka sen mukaan sopimuksesta aiheutuivat kilpailulle ja jäsenval-

tioiden väliselle kaupalle, neljänneksi määritellesään sen ajankohdan, jona kilpailusääntöjen rikkominen päättyi, ja viidenneksi vahvistaessaan sakon määrän.

Ensimmäinen osa: vuoden 1982 sopimuksen 2.2 §:n tulkinta

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 46 Kantaja katsoo, että vuoden 1982 sopimuksen 2.2 §:ssä olevalla ilmaisulla ”ohjaa — — asiakkailta tulevat tiedustelut edelleen” tarkoitetaan pelkästään tietojen siirtämistä, jonka avulla BASF pystyy paremmin suunnittelemaan jälleenmyyntiorganisaationsa ja kaupallisen strategiansa sekä täyttämään velvoitteensa toimittaa tuotteita markkinoille tasapuolisesti silloin, kun toimitusvaikeuksia esiintyy.
- 47 Se katsoo, että ilmaisu ”ohjaa” merkitsee ”tiedottamista” sekä sopimuksen 2.1 §:ssä että 2.2 §:ssä. Tässä sopimusmääräyksessä ei nimittäin ole sovittu mistään tilausten ohjaamisvelvollisuudesta, koska se käy epäsuorasti ilmi sopimuksen 1 §:n nojalla kantajalle annetusta yksinmyyntioikeudesta sopimusalueella. Lisäksi sopimuksen 2 § koskee ainoastaan asiakkaiden tiedusteluja, joiden yksinomaisena tarkoituksena on saada tietoa toimitusmahdollisuuksista ja -ehdoista. Sitä ei siten sovelleta asiakkaiden tilauksiin.
- 48 Kantajan mukaan sopimuksen 2.2 §:n sanamuodon mukaan BASF:n suostumusta ei vaadita tuotteiden myymiseen kantajan sopimusalueen ulkopuolelle.

- 49 Se esittää sitoutuneensa vuoden 1982 sopimuksen 4.1 §:n ja 4.2 §:n mukaan tiedottamaan BASF:lle säännöllisesti yleisestä markkinatilanteesta ja laatimaan vuosittaisen myyntiraportin. Ottaen huomioon, että 4 §:ää sovellettiin ainoastaan tietoihin, jotka koskivat toimintaa sopimusalueella, ainoastaan sopimuksen 2.2 § kattaa tämän alueen ulkopuolelta sille tulleet tiedustelut. Kantaja lausuu, että sopimusalueen ulkopuolisia myyntejä koskevat tiedot olivat sen itsensä kannalta myös kiinnostavia erityisesti siksi, että BASF pystyi niiden avulla antamaan sille tietoa niissä maissa, joihin tavara oli tarkoitettu vietäväksi, sovellettavista koulutukseen ja tuotteen hyväksymiseen liittyvistä laatuvaatimuksista.
- 50 Kantaja esittää lisäksi, että asiassa on tärkeää tuntea sopimuksen tausta, jotta ymmärretään, minkä takia osapuolet pitivät niin tärkeänä sitä, että sopimus olisi yhteisön kilpailusääntöjen mukainen. Accinauton ja BASF:n edeltäjänä olleen oikeushenkilön välillä tehty aikaisempi yksinmyyntisopimus oli ilmoitettu komissiolle vuonna 1969. Osapuolet luopuivat vuonna 1970 komission vasta-aitteiden takia lausekkeesta, jossa oli sovittu, että Accinauto ei saanut viedä sopimuksen kohteena olevia tavaroita sopimusalueen ulkopuolelle.
- 51 Edellä olevaa taustaa vasten kantaja oli sopimusneuvotteluiden johdettua sopimukseen vuonna 1982 varmistanut BASF:n lakiasianosaston johtajalta, että uusi 2.2 § oli yhteisöjen kilpailusääntöjen mukainen. Koska osapuolet eivät mitenkään epäilleet, etteikö tämä lauseke olisi ollut kilpailusääntöjen mukainen, ne eivät olleet katsoneet tarpeelliseksi ilmoittaa vuoden 1982 sopimusta komissiolle.
- 52 Komissio katsoo, että kantajan esittämät syyt, joilla se pyrkii perustelemaan sopimuksen 2.2 §:ssä sovitulle tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoitteelle antamaansa tulkintaa, eivät ole vakuuttavia. Komissio katsoo edelleen, että tämä lauseke sisältää peitellyn kiellon myydä tavaroita passiivisesti vientiä varten,

jollei myyntiin ole annettu etukäteen lupaa, eikä se sisällä pelkkää tiedonsiirtovelvoitetta.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 53 Ensinnäkin on palautettava mieliin, että vuoden 1982 sopimuksen 2 § sijoittuu otsikon ”Yksinmyyntioikeus ja kilpailukiello” alle. Sen 2.2.1 §:ssä määrätään, että ”yksinmyyjä sitoutuu ohjaamaan sen sopimusalueen ulkopuolelta olevilta asiakkailta tulevat tiedustelut edelleen [BASF:lle] ja olemaan mainostamatta tuotteita sekä pitämättä sivuliikettä ja jälleenmyyntivarastoa sopimusalueen ulkopuolella sopimustavaroiden myyntiä varten”.
- 54 Asianosaisten välillä on kiistatonta, että kysymyksessä olevan sopimuslausekkeen viimeinen osa sisältää yksinmyyjää koskevan kiellon ryhtyä aktiivisiin myyntitoimiin sopimusalueen ulkopuolella; tällainen kiello on yhteisön kilpailuoikeuden mukainen. Tulkintariita koskee ainoastaan sitä, miten lausekkeen sitä osaa on tulkittava, joka koskee saman alueen ulkopuolella oleville asiakkaille tapahtuvaa passiivista myyntiä.
- 55 Sen määrittämiseksi, ovatko vuoden 1982 sopimuksen osapuolet sopineet rajoittavansa yksinmyyjän vapautta myydä passiivisesti yksinmyyntisopimuksen kohteena olevia tuotteita toisissa jäsenvaltioissa oleville asiakkaille ja ovatko ne siten tehneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kielletyn sopimuksen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on otettava huomioon useita tulkintaa koskevia seikkoja. Näitä seikkoja ovat paitsi sopimuksen 2.2 §:n sanamuodon ja sellaisten muiden sopimuslausekkeiden soveltamisalan tutkiminen, jotka ovat yhteydessä 2.2 §:ssä määrätyn yksinmyyjän sopimusvelvoitteen

kanssa, myös sopimuksen tekemiseen ja soveltamiseen liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, ja näiden perusteella sopimuksen tarkoitus voidaan selvittää.

- 56 Sopimuksen 2.2 §:n sanamuoto osoittaa selvästi, että osapuolet ovat sopineet erityisestä järjestelystä sopimusalueen ulkopuolelta olevilta asiakkailta tulevien tiedustelujen käsittelemiseksi. Ne eivät ole kuitenkaan täsmentäneet, missä tarkoituksessa nämä tiedustelut on ohjattava valmistajalle, eivätkä sitä, miten tämä järjestely vaikuttaa yksinmyyjän vapauteen myydä passiivisesti, kun siltä tilataan tavaraa, varsinkin silloin, kun nämä tilaukset tulevat muissa jäsenvaltioissa olevilta asiakkailta.
- 57 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että jos tätä sopimuslauseketta tutkitaan sen sanamuodon mukaisesti, asiassa ei ole merkitystä sillä, että tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoitetta sovelletaan tiedusteluihin, joilla pyritään yksinomaan saamaan selville, mitkä mahdollisuudet Accinautolla on toimittaa tuotteet ja millä ehdoilla se ne toimittaa, eikä sopimusalueen ulkopuolelta olevien asiakkaiden tilauksiin. Jos tämän lausekkeen perusteella ohjattuun tiedusteluun vastattaisiin kieltävästi, asiakkaan olisi turha antaa tilausta kantajalle, kuten komissio on korostanut. Siitä, että yksinmyyjä on velvollinen ohjaamaan tilauksia edeltävät tiedustelut edelleen, ei voida päätellä, että se säilyttäisi täyden päätösvapautensa ja ettei sitä, miten se saa vastata tiedusteluihin, olisi millään tavoin rajoitettu.
- 58 Siltä osin kuin kysymys on 2.2 §:n sisällyttämisestä sopimukseen ja sen tarkoituksen määrittelystä sopimuksen muihin lausekkeisiin nähden, joissa määrätään tietojen vaihtamisesta osapuolten kesken, on ensinnäkin paikallaan hylätä kantajan väite, jonka mukaan 2.1 §:ään ja 2.2 §:ään perustuvat tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoitteet ovat samanlaisia kuin sopimuksen 4 §:ssä tarkoitettu tiedottamisvelvoite. Vaikka nimittäin 4.1 §:n ja 4.2 §:n mukaan Accinauto sitoutui tiedottamaan säännöllisesti BASF:lle sopimusalueensa myynnistä ja markkinatilanteesta, nämä tiedot ovat yleisluonteisia, eikä niitä tarvitse esittää yksityiskohtaisesti muulloin kun kunkin kalenterivuoden lopussa laadittavassa yhteenvedossa. Sopimuksen 2.1 §:ssä ja 2.2 §:ssä sen sijaan määrätään, että

jälleenmyyjälle tai valmistajalle on ilmoitettava välittömästi tiedustelujen vastaanottamisesta, ensin mainitulle sopimusalueelta tulevista ja jälkimmäiselle sopimusalueen ulkopuolelta tulevista. Näin ollen on todettava, että 2 §:n mukainen tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoite on erilainen kuin 4 §:ssä määrätty tiedottamisvelvoite, koska siinä määrätään vastavuoroisesta yksittäisten toimituksia koskevien tiedustelujen ilmoittamisesta.

- 59 Toiseksi on todettava, että sopimuksen 2.1 §:n mukaan BASF:n velvoite ohjata jälleenmyyjälle kaikki tiedustelut ja tiedot, jotka saattavat mahdollistaa kyseisten tuotteiden myynnin sopimusalueella, perustuu BASF:lle asetettuun kieltoon käyttää muita jälleenmyyntiverkostoja kyseisellä alueella. Tässä lausekkeessa määrätty tiedustelujen edelleenohjaamisvelvollisuus, kuten kiello käyttä muita jälleenmyyntiverkostoja, vastaa siten Accinautolle myönnetyn yksinoikeuden pääsisältöä, koska tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoite on välttämätön, jotta tätä oikeutta voidaan tosiasiallisesti käyttää. Tästä seuraa, että kantajan esittämä tulkintaa, jonka mukaan ilmaisulla ”ohjata” tarkoitetaan sekä sopimuksen 2.1 §:ssä että 2.2 §:ssä yksinkertaisesti ”tiedottamista” toiselle osapuolelle toimituksia koskevien tiedustelujen olemassaolosta, ei voida hyväksyä.
- 60 Koska sopimuksen 2.2 §:n mukaan yksinmyyjällä oleva tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoite koskee pelkästään sopimusalueen ulkopuolelta tulevia tiedusteluja, lausekkeen ainoana tarkoituksena ei voida katsoa olevan se, että valmistaja pystyy sen avulla suunnittelemaan paremmin jälleenmyyntiorganisaationsa ja kaupallisen strategiansa. Komissio on todennut aivan oikein, että jos BASF olisi halunnut, että sille ilmoitetaan niiden tuotteiden määrästä ja laadusta, joita kantajalle tehdyt tiedustelut koskevat, tiedustelujen edelleenohjaamisvelvollisuutta olisi täytynyt soveltaa yhtä lailla sopimusalueelta tuleviin tiedusteluihin. Nämä tiedot olisi sitä paitsi voitu toimittaa säännöllisesti BASF:lle tavanomaisesti noudatetulla tavalla tai yhteenvetojen yhteydessä, kuten sopimuksen 4 §:ssä määrätään, eikä ennen jokaista toimitusta. BASF:n ei myöskään olisi tarvinnut tietää etukäteen, mikä kantajalta tilattujen tavaroiden määränpää oli, jotta se olisi pystynyt jakamaan rajalliset toimitettavat määrät jälleenmyyjilleen tasapuolisesti. BASF:n intressi saada tietoja viennistä muun muassa jokaiselle yksinmyyjälleen mainontaa varten annettavan tuen laskemista varten

olisi voitu toteuttaa velvoitteella laatia näitä myyntejä koskevat yhteenvetoreportit. Lisäksi kantajan intressi saada tietoja tuotteiden määränpäämarkkinoilla sovellettavista vaatimuksista olisi voitu — olettaen, että sitä voidaan pitää merkityksellisenä tässä asiassa — toteuttaa muulla tavoin kuin ilmoittamalla tästä viennistä etukäteen valmistajalle.

- 61 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen, että kantajan vuoden 1982 sopimuksen 2.2 §:ään perustuvasta tiedustelujen edelleenohjaamisvelvoitteesta esittämät selitykset eivät osoita vääräksi komission väitettä, jonka mukaan tämä lauseke sisältää peitellyn kiellon myydä tavaroita passiivisesti vientiä varten, jollei myyntiin ole annettu ennakolta lupaa.
- 62 Lisäksi sopimuksen taustan perusteella voidaan selittää se, miksi sopimuspuolet ovat muotoilleet vuonna 1982 tekemänsä sopimuksen sääntöjenvastaiseksi väitetyn lausekkeen sopimustekstin niin monimerkitykselliseksi ja miksi sen sisältämä vientikielto on peitelty. Sopimuspuolet olivat aikaisempien kokemustensa perusteella riittävän tietoisia siitä, että yksinmyyjän vapauden myydä passiivisesti sopimusalueen ulkopuolelle nimenomainen rajoittaminen on vastoin yhteisön kilpailuoikeutta. Ne ovat kuitenkin selvästi ilmaisseet tahtonsa soveltaa sopimusalueen ulkopuolelta tuleviin tiedusteluihin erityistä ilmoitusjärjestelmää, joka implisiittisesti mahdollisti sen, että valmistaja pystyi tarvittaessa vaikuttamaan siihen, miten yksinmyyjä menetteli tämän viennin suhteen.
- 63 Tästä syystä on tutkittava, vahvistaako vielä se, että osapuolet ovat toteuttaneet yhteistoimintajärjestelyn estääkseen Glasurit-tuotteiden rinnakkaistuonnin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, komission esittämän vuoden 1982 sopimuksen 2.2 §:ää koskevan tulkinnan oikeaksi, kuten se väittää.

Toinen osa: sopimuksen täytäntöönpano

— Asianosaisten esittämät väitteet ja niiden perustelut

- 64 Kantaja väittää, että riidanalaisen sopimuksen täytäntöönpano osoittaa, että komissio on tulkinnut virheellisesti käsitettä ”ohjata”. Se katsoo, että asian tosiseikat vahvistavat sen esittämän sopimuksen tulkinnan oikeaksi.
- 65 Sen mukaan IMF:n esitettyä ensimmäisen kerran maaliskuussa 1986 tiedustelun sille, sen hallituksen jäsen Dudouet otti yhteyttä BASF:ään ainoastaan tiedustellakseen markkinatilannetta ja tuotteiden saatavuutta. Dudouet harjoittaa harvoin vientiä, ja se oli päätelty, että Ison-Britannian markkinoiden tilaukset koskisivat suuria määriä. Koska IMF:n tiedustelemilla tuotteilla oli hyvä menekki ja koska autojen korjausmarkkinoilla oli totuttu lyhyisiin toimitusaikoihin, mahdollisista toimitusten myöhästymisestä olisi voinut aiheutua asiakkaille runsaasti hankaluuksia. Toisin kuin komissio väittää, kantaja ei ollut koskaan pyytänyt BASF:ltä lupaa saada toimittaa tavaraa IMF:lle tai vahvistaa tämän myynnin osalta sovellettavia ehtoja.
- 66 Kantaja toimitti IMF:lle sen pyytämät määrät, ja näiden kahden yhtiön väliset kauppasuhteet kehittyivät suotuisasti siitä eteenpäin. IMF:n tilaukset ja kantajan sille myöntämät alennukset nousivat vuoteen 1990 saakka jatkuvasti.
- 67 Kantajan myynti IMF:lle laskutettiin kesäkuusta 1989 lähtien Technipaint-nimisen yrityksen nimissä pelkästään viennin erottamiseksi Belgian liiketoimista. Tämä erottaminen tuli mahdolliseksi vuonna 1989 uuden tietokonejärjestelmän

käyttöönoton jälkeen. Uuden järjestämän ansiosta kantaja pystyi erottelemaan liiketoimensa selkeämmin ja vähentämään henkilökunnalleen maksettavia palkkioita. BASF halusi myös, että nämä liiketoimet kirjataan erikseen, koska se osallistui sopimusalueen myyntiä koskeviin mainoskustannuksiin.

- 68 Toisin kuin riidanalaisen päätöksen 75 ja 76 perustelukappaleessa todettiin, kantaja ei lopettanut toimituksia IMF:lle toukokuun lopussa 1990, vaan vasta joulukuussa 1990. Ensimmäinen kantajalle toukokuun lopun 1990 toimituksen jälkeen saapunut tilaus oli päivätty 4.12.1990. IMF ei ollut tilannut uutta tavaraa näiden päivämäärien välillä huolimatta siitä, että 3.7.1990 päivityssä, IMF:n asianajajien kantajalle osoittamassa kirjeessä oli viitattu tulevaan tilaukseen.
- 69 Kantaja päätti itsenäisesti olla toimittamatta enää tavaraa IMF:lle sen epäluottavuuden ja uhkaavan asennoitumisen takia. IMF ei ollut maksanut elokuusta 1989 lähtien laskuja eräpäivään mennessä. Kantajan kanssa 5.6.1990 käydyissä neuvotteluissa IMF vaati, että sille oli toimitettava lisää tavaraa, vaikka suurta osaa Glasurit-tuotteista oli vaikeaa saada toimitusvaikeuksien takia. Se uhkasi kantajalle tekevänsä kantelun kilpailusääntöjen rikkomisesta ja perustavansa Belgiaan sivuliikkeen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvaa suoraa vientiä varten.
- 70 Kantaja ilmoitti 7.2.1991 päivätyllä kirjeellään, johon se oli liittännyt jäljennöksen IMF:lle 19.12.1990 osoittamastaan kirjeestä, ensimmäisen kerran BASF:lle IMF:n kanssa olleiden liikesuhteidensa lopullisesta katkeamisesta.
- 71 Kantaja arvostelee komissiota siitä, että tämä ei ole ottanut huomioon edellä esitettyjä toimitusvaikeuksia, joista se oli esittänyt hallinnollisen menettelyn aikana vakuuttavan näytön. BASF:n toimituskapasiteetti oli huonontunut mer-

kittävästi kyseisenä aikana eri syiden takia. Toimitusvaikeudet koskivat sen päätuotteita, varsinkin eniten käytettyjä perusvärejä.

- 72 BASF oli perustanut tietoverkoston itsensä ja jälleenmyyjiensä, joihin kantaja kuuluu, välille varmistaakseen, että Euroopan markkinoiden toimitukset pysyttäisiin hoitamaan säännöllisesti silloin, kun tuotteita oli saatavilla niukasti. Sen täytyi olla Glasurit-tuotteiden asiakkaita kohtaan olevien toimitusvelvoitteidensa täyttämiseksi perillä tavaravirroista ja eri kansallisten markkinoiden myyntitilanteesta.
- 73 Se katsoo lisäksi, että se oli velvollinen toimittamaan parhaalla mahdollisella tavalla tavaraa sopimusalueensa asiakkaille. IMF:n yhteydenoton jälkeen oli täysin normaalia, että se selvitti BASF:n kanssa, voitiinko tavarat toimittaa, estääkseen sen, että se rikkoisi sopimusvelvoitteitaan. Kantajalla ei ollut lupaa käyttää vähäisiä resursseja uusien tilausten vastaanottamiseen alueensa ulkopuolelta tai toimitusten suorittamiseen alueensa ulkopuolelle.
- 74 Sen toiminnan laillisuus on sen mielestä jo tunnustettu perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta yksinmyyntisopimusten ryhmiin 22 päivänä kesäkuuta 1983 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1983/83 (EYVL L 173, s. 1) perustelukappaleissa, kuten se oli tunnustettu jo aikaisemmin perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta yksinoikeussopimusten ryhmiin 22 päivänä maaliskuuta 1967 annetussa komission asetuksessa N:o 67/67/ETY (EYVL 1967, 57, s. 849). Yksinmyyntisopimuksen osapuolet saavat siten sisällyttää sopimukseen lausekkeita, joiden avulla valmistaja pystyy varmistamaan, että jälleenmyyjä noudattaa yksinmyyntisopimuksen tarkoitusta, eli toimii tehokkaasti sopimusalueella.
- 75 Accinauto kiinnittää vielä huomiota siihen, että kantelijan riidanalaisen päätöksen 22 perustelukappaleeseen otettujen lausumien mukaan BASF olisi antanut maaliskuussa 1986 suostumuksensa toimituksiin IMF:lle sillä ehdolla, että

alennus olisi enintään 19 prosenttia Accinauton listahinnoista. Se, että IMF on hyväksynyt kyseisenä ajanjaksona 8 prosentin suuruisen alennuksen ja se, että Accinauto ei ollut myöntänyt sille koko vuoden 1986 aikana 19 prosentin suuruisesta alennusta, puhuvat kuitenkin tätä toteamusta vastaan. Liike-elämässä noudatettavan käytännön vastaista olisi ollut, että IMF olisi tyytynyt 8 prosentin alennukseen siitä huolimatta, että Dudouet oli antanut ymmärtää, että BASF olisi hyväksynyt jopa 19 prosentin suuruisen hinnanalennuksen myöntämisen. Kantajan mukaan tämä seikka on vakuuttava osoitus siitä, että kantelija oli välittänyt Accinauton ja BASF:n välillä käydyin keskustelun muiltakin osilta virheellisesti.

- 76 Kantajan mukaan Augustinin allekirjoittamasta, 5.6.1990 päivätyistä sisäisistä muistiosta käy lisäksi ilmi, että BASF:lle oli ilmoitettu kaikista Accinauton toimituksista IMF:lle vuonna 1989. Kantaja kiistää siten komission sen oletuksen oikeellisuuden, että se olisi halunnut salata vientinsä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan laskuttamalla tavaran Technipaintin nimissä.
- 77 Komissio toistaa päätelmänsä, jonka mukaan se tapa, jolla osapuolet ovat soveltaneet tätä sopimusta varsinkin maaliskuusta 1986 lähtien, vahvistaa sen, että sopimuksen 2.2 § tosiasiallisesti sisälsi valmistajalle varatun oikeuden hyväksyä passiiviset myynnit. Kantajan tämän osalta esittämät selitykset eivät ole vakuuttavia, eikä niillä voida kumota riidanalaisessa päätöksessä todettujen menettelyiden oikeudellista arviointia.
- 78 Vastaaja väittää, että kantajan tosiseikoista esittämä versio on ristiriidassa asiakirja-aineiston kanssa. Riidanalaisen päätöksen 43 ja 52 perustelukappaleessa mainittu 5.6.1990 päivätty sisäinen muistio osoittaa, että BASF oli antanut IMF:n jätettyä maaliskuussa 1986 Accinautolle ensimmäisen tilauksensa Dudouet'ille ”erityisluvan” suorittaa toimituksia IMF:lle. Muista asiakirjoista käy ilmi, että toimitukset IMF:lle oli lopetettu BASF:n aloitteesta ja että kantaja oli laskuttanut kesäkuusta 1989 lähtien nämä myynnit Technipaintin välityksellä

salatakseen ne. Accinauto lopetti nämä toimitukset sitten toukokuussa 1990 BASF:n tehostaman valvonnan seurauksena.

- 79 Komission mukaan sopimuksen osapuolten menettely ei voi selittyä kantajan esittämien toimitusvaikeuksien avulla, koska saatavuusongelmat olivat olemassa ainoastaan vuoden 1988 ja vuoden 1990 lopun välisenä aikana. BASF:n ja sen jälleenmyyjien välillä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvan rinnakkaistuonnin osalta käydyssä kirjeenvaihdossa ei sitä paitsi ole mitään merkkejä siitä, että muiden kansallisten markkinoiden osalta olisi mahdollisesti pelätty toimitusvaikeuksia. Kantajalle myönnetyn erityisluvan peruuttaminen ei siten johtunut BASF:n toimitusvaikeuksista, vaan siitä, että rinnakkaistuonti oli vahingollista BASF C & I:n kannalta ja johti hintojen laskemiseen Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 80 Komission mukaan kantaja on liioitellut tehdessään johtopäätökset siitä virheestä, jonka se väittää kantelijan tehneen BASF:n hyväksymän 19 prosentin enimmäisalennuksen osalta. Ensinnäkin Accinauto vahvisti tietopyyntöön antamassaan vastauksessa myöntäneensä IMF:lle 19 prosentin alennuksen. Kantajan tehtävänä on siten selittää, mistä sen komissiolle antaman vastauksen ja sen nyt esittämien toteamusten välinen ristiriita johtuu. Toiseksi komissio toteaa valmistajan salliman enimmäisalennuksen osalta, että on normaalia, että kantaja ei myöntänyt IMF:lle alusta asti enimmäisalennusta, varsinkaan, kun tämä yritys tilasi alussa pieniä määriä tavaraa. Kantajan kantelijan lausumien paikkansapitävyydestä esittämät vastaväitteet eivät ole perusteltuja. Se, onko IMF:lle myönnetty 19 prosentin enimmäisalennusta kokonaisuudessaan, ja milloin se on tapahtunut, ei muuta sitä seikkaa, että kantaja on saanut maaliskuussa 1986 BASF:ltä luvan toimittaa kantelijalle tavaraa ja myöntää tälle tietynsuuruisen alennuksen.
- 81 BASF:n työntekijän laatimalla, 5.6.1990 päivätyllä sisäisellä muistiolla ei voida näyttää toteen, että valmistajalle olisi tiedotettu vuodesta 1989 lähtien Technipaintin välityksellä suoritetuista toimituksista. Komission mukaan riidanalaisen

päätöksen 47 ja 50 perustelukappaleessa mainitut sisäiset muistiot osoittavat, että kantaja jatkoi toimituksia IMF:lle BASF:n tietämättä ja ilman sen lupaa.

- 82 Kantaja sekoittaa syyn ja seurauksen selittäessään, mitkä syyt saivat sen lopettamaan toimitukset IMF:lle. Komissio kiinnittää huomiota siihen, että 5.6.1990 käydyssä neuvottelussa esitetty uhkaus johtui siitä, että Dudouet oli ilmoittanut toukokuun lopussa 1990 IMF:lle, että hän ei voinut jatkaa enää Glasurit-tuotteiden toimittamista BASF:n häneen kohdistaman painostuksen takia. Toukokuun laskun maksamisesta kieltäydyttiin vasta heinäkuussa IMF:n ja Accinauton välille syntyneen riidan seurauksena. Vastaja uudistaa näin ollen toteamuksensa siitä, minä päivänä ja millaisessa tilanteessa toimitukset IMF:lle lopetettiin. Kantaja ei ole myöskään näyttänyt toteen, että IMF olisi vaatinut kantajaa toimittamaan sille suurempia määriä tai toimittamaan tavaraa paremmilla ehdoilla.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 83 Aluksi on todettava, että riidanalaisessa päätöksessä todettu kilpailusääntöjen rikkominen koskee sitä, että sopimuksen osapuolet ovat tehneet sopimuksen, jonka tarkoituksena on ollut estää Glasurit-tuotteiden rinnakkaistuonti Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Vuoden 1982 sopimuksen täytäntöönpanon tutkimisella pyritään siten yksinomaan selvittämään se, onko komission sopimuksen 2.2 §:n osalta esittämä tulkinta perusteltu.
- 84 Kantaja kiistää tämän osalta, että riidanalaisessa päätöksessä todettujen tosi-seikkojen ja perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaiseksi väitetyn sopimuksen täytäntöönpanon välillä olisi syy-yhteys. Vuoden 1982 sopimuksen

osapuolten menettely johtuu kyseisenä aikana BASF:llä olleista toimitusvaikeuksista sekä Accinauton itsenäisesti tekemistä kaupallisista päätöksistä.

- 85 Komissio on kuitenkin todennut aivan oikein, että toimitusvaikeudet vaikuttivat BASF:n toimituksiin ainoastaan 1988—1990 välisenä aikana, kun taas sääntöjenvastaiseksi väitetty sopimus oli voimassa 1982—1991.
- 86 Nämä vaikeudet eivät myöskään tue selityksiä, jotka kantaja on esittänyt sille, miksi se ja BASF olivat yhteydessä keskenään maaliskuussa 1986 ennen kantajan ensimmäistä toimitusta IMF:lle. Dudouet'lla ei nimittäin ollut mitään objektiivista syytä tiedustella etukäteen tilattujen tuotteiden saatavuutta.
- 87 Lisäksi Accinauton ja IMF:n väliset kaupalliset suhteet tiivistyivät vuonna 1989 huolimatta siitä, että BASF:llä oli koko kyseisen vuoden ajan vakavia vaikeuksia. Näiden suhteiden katketessa kesäkuussa 1990 saatavuusongelmat, joihin kantaja vetoaa, olivat jo suurelta osin helpottuneet.
- 88 BASF:n sisäisestä muistiomerkinästä sekä BASF C & I:n ja Accinauton sille osoittamasta kirjeenvaihdosta käy ilmi, että rinnakkaistuonnista aiheutuvat ongelmat liittyivät rinnakkaistuonnista brittiläisen tytärliikkeen toiminnalle aiheutuviin vaikutuksiin eivätkä sellaisiin toimitusvaikeuksiin, jotka olisivat voineet haitata toimituksia Belgiassa ja Luxemburgissa oleville asiakkaille.
- 89 Tästä seuraa, että BASF:n toimituksia haitanneet vaikeudet eivät olleet tässä tapauksessa vuoden 1982 sopimuksen täytäntöönpanon pääasiallinen syy. Tällaisessa tilanteessa kantajan etenkin edellä mainitun 22.6.1983 annetun asetuksen N:o 1983/83 perustelukappaleiden valossa esittämät perustelut, joiden

mukaan sen menettely oli lainmukaista saatavuusongelmien vuoksi, eivät ole merkityksellisiä tämän asian tutkinnan kannalta.

- 90 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että 5.6.1990 päivätyn BASF:n sisäisen muistimerkinnän mukaan Accinauto oli saanut ”erityisluvan” toimittaa tavaraa IMF:lle seuraavasti:

”[IMF-] yhtiön omistaja Derbyssä vaati, että Accinauton automaalitoimituksia (vuonna 1989 noin 10 tonnia) jatketaan. Dudouet oli siinä vaiheessa hankkinut tälle asiakkaalle Kunathilta erityisluvan toimituksen suorittamiseksi. Tuolloin lupa myönnettiin rajoitettuihin toimituksiin Brysselistä. Syy: ei nousua muiden kauppiaiden toimitusmäärissä Belgiassa. Jos lupaa ei anneta uudelle toimitukselle, meitä uhataan kanteella [— —]. Dudouet odottaa tietoja siitä, miten jatkossa toimitaan!”

- 91 Dudouet viittasi 7.6.1989 BASF:lle lähettämässään kirjeessä siihen, millaisessa yhteydessä tämä erityislupa oli annettu ja pidetty voimassa tuohon päivään asti seuraavasti:

”Glasurit päätti 3 tai 4 vuotta sitten Englantiin suuntautuneen määrältään suuren rinnakkaistuonnin seurauksena tehdä avullamme kaikkiin varastoistamme myytäviin tuotteisiin asiakaskohtaiset merkinnät, joiden avulla toimituksen alkuperä voitaisiin helposti todistaa [— —]. Tämän kaupankäynnin huomioon ottaen olemme sopineet Glasuritin kanssa, että yritämme kanavoida ja normalisoida nämä ostot, jotta voimme seurata sopimusalueen ulkopuolisesta myynnistä riippumattomasti, miten paljon asiakkaamme ostavat näitä tuotteita. [— —] Pyydämme ottamaan huomioon, että jos me hajotamme tämän verkoston, emme voi enää taata Teille, etteivät meidän 70 kauppiastamme tai suuret autonkoreja

valmistavat yritykset joudu kiusaukseen käydä kauppaa Ison-Britannian kanssa tai ettei niitä pyydetä käymään sellaista kauppaa, mikä häiritsisi näin tuntuvasti sisämarkkinoita.”

- 92 Näistä erityisen selvistä asiakirjoista käy ilmi, että toisin kuin kantaja väittää, se ei ole toiminut itsenäisesti liikesuhteessaan IMF:n kanssa. Seuraava kesäkuussa 1990 päivätty muistiomerkintä vahvistaa, että BASF käytti määräysvaltaa Accinauton suorittaman viennin osalta:

”Ohessa Accinauton vastaus kysymykseemme siitä, kuinka paljon ainetta [Glasurit] menee Belgiasta Isoon-Britanniaan. Meidän pitää olettaa, että Dudouet on puhunut totta. Hän tietää hyvin olevansa riippuvainen meistä eikä halua ottaa riskejä.”

- 93 Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio oli tehnyt arviointivirheen arvioidessaan vuoden 1982 sopimuksen täytäntöönpanoa, on siten hylättävä.

Kolmas osa: sopimuksesta kilpailulle ja jäsenvaltioiden väliselle kaupalle aiheutuvat vaikutukset

— Asianosaisten esittämät väitteet ja niiden perustelut

- 94 Kantaja arvostelee komissiota siitä, että se ei ole ottanut riittävästi huomioon Ison-Britannian autojen korjausmaalimarkkinoiden erityispiirteitä.

- 95 Kantajan mukaan Glasurit-tuotteiden rinnakkaistuonti laajeni Yhdistyneen kuningaskunnan ja muiden yhteisön maiden autojen korjausmaalituotemarkkinoiden välisten hintaerojen takia. Tämä ero johtuu ennen kaikkea Yhdistyneen kuningaskunnan korkeammista markkinointikustannuksista, mutta sen syynä on myös 1980-luvun alusta lähtien Belgiassa toteutettu hintavalvontajärjestelmä, jonka käyttöönotosta Belgian valtio päätti kuluttajahintojen nousemisen estämiseksi.
- 96 Komissio on kantajan mukaan kuitenkin arvioinut virheellisesti, että Glasurit-tuotteiden asema Ison-Britannian markkinoilla sekä Belgian ja Yhdistyneen kuningaskunnan välinen hinnanero olisi voinut edistää merkittävästi vuoden 1982 sopimuksella estettyä rinnakkaistuontia.
- 97 Kantaja katsoo, että kilpailuasioissa huomioon otettavat hinnat ovat jälleenmyyjän nettomyyntihintoja, jotka vastaavat käytettäviä ostohintoja. Sen mukaan Belgian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hintojen ero pienenee tuntuvasti, kun otetaan huomioon käytetyt nettomyyntihinnat. Toisaalta tosiasiallisesti tyydytetyn kysynnän ohella ei ollut potentiaalista kysyntää. Kantelijayritykset ovat ilmoittaneet olleensa tyytyväisiä kantajan kanssa ylläpitämiinsä liikesuhteisiin, ja IMF pystyi sille myönnettyjen edullisten ehtojen ansiosta toimittamaan Glasurit-tuotteita paitsi Calbrook Cars Ltd:lle myös muille brittiläisille kauppiaille.
- 98 Se korostaa, että IMF:ltä tulleita tilauksia lukuun ottamatta se ei ole saanut muita tilauksia vuodesta 1986 lähtien. Se ei ole siten voinut kieltäytyä olemattomista tilauksista BASF:n aloitteesta. Sen mukaan komission toteamukset, joiden mukaan kantajalla objektiivisesti olleet toimitusmahdollisuudet eivät missään nimessä rajoittuneet pelkästään sen IMF:lle ja Calbrook Cars Ltd:lle toimittamiin määriin, eivät ole perusteltuja. Kantaja ei ymmärrä myöskään sitä, miten sopimukseen sisältyvä sopimuslauseke, jossa vastaajan tulkinnan mukaan ei kielletä passiivista myyntiä, vaan määrätään pelkästään siitä, että valmistajan täytyy antaa siihen lupa, on voinut estää vientiä, vaikka tiedossa ei ole yhtään

tapausta, jossa se olisi pyytänyt tällaista lupaa eikä olisi saanut sitä. Kantaja päättelee tästä, että yksinmyyntisopimuksella ei ole missään tapauksessa estetty rinnakkaistuontia eikä sillä ole ollut mitään vaikutusta siihen, miten se on käyttänyt objektiivisia mahdollisuuksia toimittaa tavaraa.

- 99 Kantaja väittää, että vuoden 1982 sopimus ei myöskään vaikuttanut kilpailuun eikä jäsenvaltioiden väliseen kauppaan millään tavoin. Rinnakkaistuojat tunsivat erinomaisesti muissa yhteisön eri maissa olevat hankintalähteet ja ostivat tuotteita yhteisostoina jälleenmyyjiltä, joiden hinnat olivat kulloisenkin tuotelinjan osalta kaikkein edullisimmat. Se seikka, että IMF hankki itselleen Accinautolta tiettyjä tuotteita Calbrook Cars Ltd:n lukuun, vaikka tämä sai muita tuotteita paremmilla ehdoilla Alankomaista ja Saksasta, todistaa tämän seikan oikeaksi. Tarjous- ja kysyntätilannetta ei voida sitä paitsi tarkastella staattisesti. Tilanne muuttui kantajan mukaan jatkuvasti toimitusehtojen muuttuessa, sillä rinnakkaistuojat ottivat nämä muutokset huomioon silloin, kun ne päättivät tilata tavaraa toiselta jälleenmyyjältä.
- 100 Vastaajan mukaan riidanalaisessa päätöksessä todetut hintaerot ilmenevät BASF:ltä löydetystä asiakirjoista, ja sen mielestä nämä erot olivat omiaan kannustamaan rinnakkaistuontia Belgiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Joka tapauksessa kantaja myöntää itse kannekirjelmässään, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja muissa jäsenvaltioissa noudatettujen hintojen erot olivat yksi rinnakkaistuontiin johtaneista seikoista.
- 101 Komissio katsoo näyttäneensä, että kysymyksessä oleva sopimus oli omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja toteaa, että se ei ole velvollinen näyttämään toteen, että jäsenvaltioiden väliseen kauppaan olisi tosiasiaa vaikutettu tuntuvasti (asia 19/77, Miller v. komissio, tuomio 1.2.1978, Kok. 1978, s. 131, 15 kohta). Se korostaa, että se on suorittanut tarvittavat tutkimukset ja esittänyt riidanalaisessa päätöksessä kysymyksessä olevien yri-

tysten markkina-asemaa, niiden tuotannon ja viennin laajuutta ja hintapolitiikkaa koskevat päätelmänsä.

- 102 Komissio kiistää myös kantajan väitteen, jonka mukaan Glasurit-tuotteilla ei ollut kyseisenä ajankohtana potentiaalista kysyntää Ison-Britannian markkinoilla. Accinauto ilmoitti itse odottaneensa, että IMF:n ja Calbrook Cars Ltd:n tilausten määrä kasvaisi ottaen huomioon, että brittiläisten markkinoiden kapasiteetti on Belgian markkinoiden kapasiteettia selvästi suurempi.
- 103 Vastaaja esittää vielä, että yksinmyyntisopimuksen 2.2 §:ssä oleva velvoite on tosiasiallisesti yleinen vientikielto, johon liittyy varaus, jonka mukaan BASF voi tapauskohtaisesti tehtävän harkinnan perusteella mahdollisesti antaa luvan vientiin. Sen mukaan kantajan väite, jonka mukaan sopimus ei voi rajoittaa kilpailua, kun se sisältää velvollisuuden saada vientiin valmistajan lupa ilman, että siinä olisi kielletty vientiä, on hylättävä.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 104 Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa kielletään kaikki yritysten väliset sopimukset, joiden tarkoituksena on rajoittaa kilpailua yhteismarkkinoilla, tai joista seuraa, että kilpailu rajoittuu näillä markkinoilla, edellyttäen, että ne ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että lauseke, jonka tarkoituksena on kieltää ostajaa jälleenmyymästä tai viemästä hankkimaansa tavaraa, on omiaan jakamaan markkinoita ja näin ollen vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (em. asia Miller v. komissio, tuomion 7 kohta ja yhdistetyt asiat C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85—C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, ns. sellutapaus, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1307, 176 kohta). Jos todetaan, että vähintään yhden kilpailua rajoittavan sopimuksen osapuolen myynti muodostaa muun kuin vähäisenä pidettävän osuuden kyseisistä

markkinoista, asiassa on sovellettava perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa (em. asia Miller v. komissio, tuomion 10 kohta ja em. asia Parker Pen v. komissio, tuomion 44 kohta).

- 105 Tässä tilanteessa kantaja ei kiistä komission käyttämää kyseisten tuotteiden markkinoiden määritelmää, joka on autojen korjausmaalityötuotteiden brittiläiset markkinat, eikä sitä, että BASF:n osuus näistä markkinoista oli vuonna 1991 16 prosenttia, josta 12 prosenttia koostui Glasurit-tuotteista. Kantaja on eri mieltä ainoastaan vastaajan huomioon ottamasta rinnakkaistuonnin määrästä sekä vastaajan toteamuksesta, jonka mukaan markkinoilla olisi ollut potentiaalista kysyntää, jonka kantaja olisi pystynyt tyydyttämään. Ottaen huomioon BASF:n aseman kyseisillä markkinoilla sekä sen kantajan itsensä myöntämän seikan, että Glasurit-tuotteiden hinnat olivat kyseisillä markkinoilla vuosina 1986—1991 keskimäärin muiden jäsenvaltioiden markkinoilla, erityisesti Belgiassa, noudatettuja hintoja korkeampia, komissio on päätellyt aivan oikein, että sääntöjenvastaiseksi katsottu sopimus oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 106 Näin ollen on todettava, että kyseinen sopimus on tarkoituksensa perusteella perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kielletty kilpailunrajoitus ilman, että olisi tarpeen, kuten kantaja väittää, tutkia, onko sillä ollut tuntuvia vaikutuksia kyseisillä markkinoilla (yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966, Kok. 1966, s. 429; Kok. Ep. I, s. 275 ja asia T-43/92, Dunlop Slazenger v. komissio, tuomio 7.7.1994, Kok. 1994, s. II-441, 127 kohta).
- 107 Edellä olevasta seuraa, että kantajan muut kanneperusteet, jotka se on esittänyt komission toteamaa perustamissopimuksen edellä mainitun määräyksen rikkomista vastaan, ovat tehottomia, koska siinäkin tapauksessa, että nämä kanne-

perusteet olisivat perusteltuja, ne eivät voisi johtaa sellaiseen toteamukseen, että tarkoitukseltaan ja laajuudeltaan tässä tapauksessa esillä olevan kaltaisella sopimuksella ei rikottaisi yhteisön kilpailusääntöjä.

Neljäs osa: rikkomisen päättyminen

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

108 Kantaja väittää, että jos oletetaan, että kilpailusääntöjä olisi rikottu, sellainen rikkominen päättyi viimeistään kesäkuun lopussa 1990. Komission olisi pitänyt todeta, että BASF:n kantajalle 21.6.1990 osoittama kirje osoitti selvästi, että tämä saattoi vapaasti itse päättää myynneistään. Joka tapauksessa komissio on itse myöntänyt, että 22.6.1990 päivätty, BASF:n IMF:n asianajajille osoittama kirje, jonka jäljennös toimitettiin Accinautolle, oli riittävän ymmärrettävä ja selvä tältä osin.

109 Vastaja toistaa päätelmänsä, jonka mukaan kilpailua rajoittava sopimus päättyi vasta silloin, kun osapuolet poistivat sääntöjenvastaiseksi väitetyn lausekkeen sopimuksesta. Se katsoo, että tilanne huomioon ottaen Accinauto ei voinut tulkita kantelijan asianajajille kesäkuussa 1990 lähetetyn kirjeen jäljennöksen tarkoittavan sitä, että BASF luopuisi vuoden 1982 sopimuksen 2.2 §:ssä itselleen varaamasta viennin hyväksymisoikeudesta. Kirjeen tarkoitus oli yksinomaan varoittaa IMF:n taholta mahdollisesti tulevista vaatimuksista.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

110 Koska riidanalaisessa päätöksessä todettu kilpailusääntöjen rikkominen on tehty siten, että sopimusosapuolet ovat tehneet yksinmyyntisopimuksen ja osallistuneet

sopimukseen, jonka yksi lauseke oli perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastainen, komissio on voinut täysin perustellusti katsoa, että rikkominen päättyi vasta silloin, kun osapuolet poistivat kysymyksessä olevan lausekkeen sopimuksesta. Oikeuskäytännön mukaan se, etteivät sopimuspuolet ole panneet täytäntöön lauseketta, jonka tarkoituksena on rajoittaa kilpailua, ei riitä perusteeksi sille, ettei lauseke kuulu perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaan (em. asia Miller v. komissio, tuomion 7 kohta ja em. yhdistetyt asiat Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, tuomion 175 kohta). Tässä tapauksessa kantajan mainitsemilla BASF:n kirjeillä ei näytetä, että osapuolilla olisi tosiasiallisesti ollut tarkoitus luopua sääntöjenvastaiseksi katsotusta lausekkeesta. Nimittäin kuten komissio on katsonut, 22.6.1990 päivätystä kirjeessä käytettyjen selvempien sanamuotojen tarkoituksena oli tosiasiaassa lieventää kantelijana olevan IMF:n kilpailua rajoittavan menettelyn takia osapuolia kohtaan esittämää arvostelua.

Viides osa: sakon määrän vahvistaminen

— Asianosaisten esittämät väitteet ja niiden perustelut

- 111 Kantaja arvostelee komissiota siitä, että se on käyttänyt väärin harkintavaltaansa jättäessään ottamatta huomioon sakkojen määrää vahvistaessaan sen, että tapahtuneeksi väitetty rikkominen oli vähäinen ja että se kesti lyhyen ajan, että kantajan taloudellinen tilanne oli vaikea ja että sen tarkoituksena ei ollut toimia lainvastaisesti.
- 112 Accinauto katsoo, että rikkomisen vakavuutta on arvioitava niiden vaikutusten perusteella, joita kilpailua rajoittavaksi väitetyllä sopimuksella on ollut kaupalle. Sääntöjenvastaiseksi väitetyllä sopimuksella ei ole ollut kuitenkaan mitään vaikutuksia, koska osapuolet eivät ole panneet sitä täytäntöön. Vaikka sitä olisi sovellettuakin, se ei olisi vaikuttanut Belgiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuneeseen rinnakkaistuontiin. Tavarantoimituksista on kieltäydytty ainoastaan kerran — joulukuussa 1990 —, mutta sekään ei johtunut sopimuksesta, vaan kantajan itsenäisesti tekemästä päätöksestä. Lisäksi sen rinnakkaisuonnin, jota vuoden 1982 sopimus koski, määrä oli merkityksetön Glasurit-tuotteiden kokonaisuuteen Yhdistyneessä kuningaskunnassa verrattuna.

- 113 Rikkomisen kesto arvioidessaan komissio oli ottanut virheellisesti perustaksi koko sopimuksen voimassaoloajan, joka oli sen tekemisen 8.10.1982 ja uuden sopimuksen voimaantulon 1.1.1992 välinen aika. Toisaalta vastaaja oli itse myöntänyt, että sopimuksen vaikutukset olivat tuntuneet vasta vuodesta 1986 lähtien. Toisaalta Accinauto oli kieltäytynyt ainoastaan kerran toimittamasta tavaraa IMF:lle, ja rikkominen oli päättynyt viimeistään kesäkuussa 1990, kun BASF oli ilmoittanut selvästi kantelijalle ja Accinautolle, että Accinauto sai vapaasti passiivisesti myydä tuotteita yhteisön jäsenmaissa. Kantaja katsoo näin ollen, että asiassa on menetelty virheellisesti, kun siinä on otettu huomioon sopimuksen koko voimassaoloaika, ja että tällaisella menettelyllä on loukattu vakavasti suhteellisuusperiaatetta.
- 114 Kantaja korostaa vielä, että sen sopimuksen tekemisaikaan konsultoimat lakimiehet olivat katsoneet, että kysymyksessä oleva lauseke oli yhteisön oikeuden mukainen. Sopimuspuolet ja niiden henkilökunta eivät siten olleet tämän sopimuksen voimassaoloaikana tietoisia siitä, että ne rikkoisivat perustamissopimuksen kilpailusääntöjä.
- 115 Komissio muistuttaa siitä, että vientikielloilla rikotaan vakavasti kilpailusääntöjä, koska niiden tarkoituksena on ylläpitää keinotekoisesti jäsenvaltioiden markkinoiden välisiä hintaeroja, ja niillä vaarannetaan jäsenvaltioiden välisen kaupan vapaus (yhdistetyt asiat 100/80, 101/80, 102/80 ja 103/80, *Musique Diffusion française ym. v. komissio*, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, 107 kohta). Sen rinnakkaistuonnin markkinaosuus, johon rikkominen vaikuttaa, ei ole merkityksellinen rikkomisen vakavuuden määrittämisen kannalta. Sitä paitsi komissio on käsityksensä mukaan jo osoittanut vääriksi kantajan väitteet siitä, että vuoden 1982 sopimuksella ei olisi ollut taloudellisia vaikutuksia muun muassa Belgiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuneeseen rinnakkaistuontiin tai että sopimus ei olisi vaikuttanut Accinauton päätöksiin.
- 116 Vastaajan mukaan kilpailusääntöjen rikkominen on alkanut kyseisen yksinmyyntisopimuksen tekemispäivänä, kun sopimuksessa määrättiin valmistajan hyväksymisoikeudesta, ja jatkunut koko sopimuksen voimassaoloajan (yhdistetyt

asiat 96/82—102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ja 110/82, IAZ ym. v. komissio, tuomio 8.11.1983, Kok. 1983, s. 3369, 59 kohta). Pelkästään sillä, että Accinauto ei ole vastannut BASF:n 21.6. ja 22.6.1990 päivätyihin kirjeisiin, ei ole voitu pätevästi muuttaa vuoden 1982 sopimusta. Sopimuksen 12.2 §:n mukaan nimittäin ainoastaan kirjallisesti tehdyt sopimuksen muutokset ovat päteviä.

- 117 Komissio katsoo, etteivät kantajan esittämät perustelut, joiden mukaan kilpailua ei ollut rajoitettu tahallisesti, koska sopimuspuolet eivät olleet tietoisia siitä, että ne rikkoivat yhteisön oikeutta, ole paikkansapitävä. BASF:n lakimiesten lain sisällöstä mahdollisesti tekemä virhearviointi ei ole muuttanut millään tavoin sitä, että BASF:n tarkoituksena oli asettaa Accinautolle tilausten edelleenohjaamisvelvoite ja valvoa siten Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvaa rinnakkaistuontia.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 118 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille, jotka tahallaan tai tuottamuksesta ovat rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, sakon, joka on vähintään 1 000 ecua ja enintään 1 000 000 ecua taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Näiden rajojen sisällä sakon suuruutta määrättäessä otetaan huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto (em. asia Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 118 kohta ja asia T-327/94, SCA Holding v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1373, 175 kohta).
- 119 On todettava, että jotta perustamissopimuksen kilpailusääntöjä voidaan katsoa rikotun tahallaan, ei ole välttämätöntä, että yritys on ollut tietoinen siitä, että se rikkoo näiden sääntöjen mukaista kieltoa, vaan riittää, että se on ollut tietoinen

siitä, että sääntöjenvastaiseksi katsotun käyttäytymisen tarkoituksena on ollut rajoittaa kilpailua (em. asia IAZ ym. v. komissio, tuomion 45 kohta ja asia T-66/92, Herlitz v. komissio, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. II-531, s. 45). Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä olevista toteamuksista käy ilmi, kantaja ei ole voinut olla tietämättä sitä, että vuoden 1982 sopimuksen sääntöjenvastaiseksi katsotun lausekkeen tarkoituksena on ollut rajoittaa rinnakkaistuontia ja siten haitata perustamissopimuksella toteutettavaksi haluttujen yhteismarkkinoiden toteuttamista eristämällä kansalliset markkinat. Asianajajan mielipide, johon kantaja on vedonnut puolustuksenaan, ei voi olla tältä osin peruste katsoa, ettei kantaja olisi rikkonut kilpailusääntöjä (em. asia Miller v. komissio, tuomion 18 kohta).

- 120 Tässä tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio on noudattanut asetuksen N:o 17 mukaista ylärajaa, koska kyseisessä säännöksessä viitataan asianomaisen yrityksen kokonaisliikevaihtoon (em. asia Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 119 kohta ja asia T-83/91, Tetra Pak v. komissio, tuomio 6.10.1994, Kok. 1994, s. II-755, 247 kohta). Sakon määrä on siten ainoastaan 0,05 prosenttia Accinauton vuoden 1991 kokonaisliikevaihdosta, joka oli noin 18 450 000 ecua (738 000 000 BEF, ks. edellä 1 kohta).
- 121 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sakon määrä on porrastettava rikkomiseen liittyvien seikkojen ja rikkomisen vakavuuden perusteella, ja rikkomisen vakavuutta arvioitaessa on otettava huomioon aiheutettujen kilpailunrajoitusten laatu (em. asia Parker Pen v. komissio, tuomion 92 kohta ja yhdistetyt asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s. II-1739, 246 kohta).
- 122 Komissio on katsonut riidanalaisessa päätöksessä täysin oikein, että rikkomista oli pidettävä erityisen vakavana etenkin aiheutettujen kilpailunrajoitusten laadun ja BASF:llä autojen korjaustuotemarkkinoilla Euroopassa olevan vahvan aseman vuoksi.
- 123 Komissio ei ole tehnyt rikkomisen kestoja arvioidessaan virhettä siltä osin kuin tämän rikkomisen on katsottu tapahtuneen siten, että osapuolet ovat tehneet

sopimuksen, jonka yksi lauseke on ollut perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastainen. Siinäkin tapauksessa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi voinut todeta, että tätä lauseketta olisi sovellettu, sen pelkkä olemassaolo saattoi luoda sellaisen psykologisen tilanteen, joka edisti markkinoiden jakamista (em. asia Miller v. komissio, tuomion 7 kohta ja em. asia Herlitz v. komissio, tuomion 40 kohta). Vuoden 1982 sopimuksen tekemisestä alkanut rikkominen päättyi siis vasta silloin, kun sääntöjenvastaiseksi katsottu lauseke tosiasiallisesti poistettiin.

- 124 Vielä on todettava, että komissio on pitänyt lieventävänä seikkana sitä, että sopimuspuolet ovat lopettaneet rikkomisen 1.1.1992 eli ennen 12.5.1993, jolloin niille osoitettiin väitetiedoksianto. Se on myös ottanut huomioon, että Accinauto on taloudellisesti riippuvainen BASF:stä ja että BASF on käyttänyt tätä riippuvaisuutta omien taloudellisten intressiensä edistämiseen.
- 125 Näin ollen on todettava, että komissio ei ole ylittänyt sakon määrää määrätessään harkintavaltansa rajoja, kun se on vahvistanut kantajalle asetettavan sakon määräksi 10 000 ecua.
- 126 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kantajan vaatimukset on hylättävä kokonaisuudessaan, ilman että olisi tarpeen tutkia vaatimuksia, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaaditaan määräämään, että komission olisi maksettava kantajalle 9,5 prosentin korko sakkomäärästä.

Oikeudenkäyntikulut

- 127 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeuden-

käyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Vesterdorf

Moura Ramos

Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä toukokuuta 1999.

H. Jung

kirjaaja

B. Vesterdorf

presidentti